

ISSN 0027-8084
УДК 808.61/.62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

XL/1-4

БЕОГРАД
2009

О ЛИНГВИСТИЦИ МИЛКЕ ИВИЋ¹

Научни рад Милке Ивић толико је разгранат да је веома тешко представити га и описати и на неколико стотина страна. У овој књизи на 350 страна налазе се осврти, подсећања, размишљања, као и исказивање захвалности, љубави и поштовања према једном великом научнику и лингвисти, академику Милки Ивић. О правцима, исходима и одјецима њених истраживања пишу њени ученици, сарадници и пријатељи.

Књига броји седамнаест чланака, а затим следи детаљна библиографија објављених научних и стручних радова.

На почетку стоји текст Милорада Радовановића под насловом „Три питања Милки Ивић“² (5–19). У разговору са Милком Ивић аутор се враћа на саме њене почетке подсећајући нас на завршетак Другог светског рата, немаштину, студентске дане, великог учитеља Александра Белића, куповину чувеног „Бругмана“ уместо ципела са нормалним ђоном, познанство и дугогодишње пријатељство и сарадњу са истакнутим светским лингвистом Романом Јакобсоном, почетке писања у доба кулминирања структурализма у лингвистици, области лингвистичке теорије, опште лингвистике, актуелне и историјске сербокroatистике, у којима је радила ... На овај чланак тематски се надовезује и прилог Драгољуба Петровића „Дело за будућност“ (21–27). У њему аутор с поносом истиче како су исте године Милка Ивић и он дошли на Филозофски факултет у Новом Саду. Он као студент, а она као његов професор. Истичући значај овог великог научника, добијамо шира сазнања о томе шта је све урадила за српски језик и науку уопште, почев од њених предавања савременог српскохрватског језика (синтаксе и опште лингвистике) на Филозофском факултету у Новом Саду, преко многобројних предавања на светским универзитетима, затим ре-визије неких погледа на књижевни језик у целини и на његову природу, до научних књига и радова преведених на многе светске језике. Предраг Пипер у чланку „Три деценије истраживања о језику и лингвистици“ (29–42) представља дело Милке Ивић у његовој укупности и тематској и методолошкој повеза-

¹ Предраг Пипер, Милорад Радовановић, *Лингвистика Милке Ивић*, Библиотека ХХ век 172, Београд, 2008, 350 стр.

² Овај прилог припада тематском блоку о Милки Ивић који је својевремено за часопис *Књижевна реч* приредио Милорад Радовановић. Уз овај Радовановићев рад ту су још наредна три прилога: Драгољуба Петровића, Предрага Пипера и Зузане Топољске.

ности. Истиче вредност књига *Правци у лингвистици* и *Лингвистички огледи* приказујући их врло сажето, а посебно место заузима монографија *Значења српскохрватског инструменџала и њихов развој*. Зузана Тополињска у прилогу „Четврт века дружења“ (43–48) подсећа нас колико тога је проф. М. Ивић урадила на пољу синтаксе проучавајући синтаксичке теорије, дескриптивну и историјску синтаксу српскохрватског и других словенских језика и пишући о томе једноставним, разумљивим и доступним стилем и најобичнијем језичком лаику.

Милорад Радовановић у одељку под насловом „Историја (опште) лингвистике“ (49–60) поделио је њен стваралачки опус у неколико класа и детаљно их разрадио: 1. Универзитетска настава; 2. Увођење структуралне научне парадигме; 3. Увођење трансформационо-генеративног научног модела; 4. Научне синтезе везане за савремена светска лингвистичка збивања; 5. Афирмисање актуелне лингвистичке продукције и властитих научних узора (Александар Белић и Роман Јакобсон); 6. Афирмисање властитих теоријских ставова и анализа на важним местима, у аналогима, зборницима, часописима, на конгресима и сл.; 7. Књига *Правци у лингвистици*; 8. Новија когнитивнолингвистичка занимања. У одељку „Лингвистички огледи: теоријски увиди и њихова примена“ (61–80) Предраг Пипер се осврће на лингвистичке огледе Милке Ивић као на стваралачку целину, издвајајући њихове главне одлике, а посебно се задржава на неким од поглавља у тим књигама. По аутору је значајно истаћи и то како проф. Ивић решава питања организације и функционисања језика постављајући проблем сажето и јасно и доносећи аргументована решења.

Јасмина Грковић-Мејдор у чланку „Типолошка славистичка проблематика“ (81–96) сагледава стваралачки допринос Милке Ивић као велики допринос славистици, истичући професоркин став да се синхрони језички систем мора сагледати у дијахроној перспективи, како у светлу историје српског језика, тако и увидом у општесловенску, балто-словенску и индоевропску проблематику испитиваних појава.

На претходни чланак надовезује се рад Александра Младеновића, у коме он истиче богат научни опус проф. Ивић и у области историје српског језика. У чланку „Историја језика“ (97–104) аутор издваја радове *Јази у Душановом законик*у, *Једно пооређење Вуковог језика са нашим данашњим књижевним језиком*, *Поводом поновљеног превођења „Новог завјешта“*, у којима су веома аргументовано дата запажања и нова решења за поједине проблеме којих се савремени српски књижевни језик треба ослободити.

Велики допринос науци проф. Ивић дала је и у проучавању стандардног језика и његових варијанти. Драгољуб Петровић у чланку „О стандардном језику и његовим варијантама“ (105–122) подсећа на њена истраживања о Вуковом језику, који је, како каже она, „био стар више од једног века па су га захватиле промене које су удалиле књижевни језик данашњице од првобитног, Вуковог језика“. Даље, она уводи у научна истраживања један нови аспект посматрања језичких појава који се тиче стандардног језика или језика културе као књижевнојезичког израза у ужем смислу, при чему је термин књижевни језик као обележен остао резервисан за језик белетристике. У својим разматрањима истиче и чињеницу да треба посебно посматрати дескриптивну (описну) и прескриптивну (нормативну) граматику.

У првој књизи лингвистичких огледа налазе се радови који припадају области синтаксе и семантике, а о тим истраживањима Милке Ивић говори се у неколико радова. Владислава Ружић у чланку „Синтакса реченице“ (123–143) излаже значајне резултате до којих је проф. М. Ивић дошла на пољу просте и сложене реченице, углавном са синхроног плана, а своја запажања поткрепљује и хронологијом њених објављених радова из те области. Ивана Антонић у чланку „Синтакса падежа“ (145–181) представља професоркина синтаксичка истраживања падежа, истичући да у њеној укупној библиографији има око четрдесет јединица које третирају падежну проблематику. Срего Танасић у раду „Синтакса глагола“ (183–203) анализира проблематику српског глаголског система и сагледава допринос који је проф. Ивић дала у тој научној области, иако се онајмање бавила синтаксом глаголских облика. Чланак Егона Фекете „Морфолошке категорије“ (205–217) осврће се на поједине њене радове из ове области који завређују посебну пажњу: *Избројивост онога што именуца означава као грамајички проблем, О речима које исказују људски сјвор у најнеодређенијем смислу, Нека зајажња о броју и роду*, анализирајући поједине занимљиве сегменте из њих.

Поред општих лингвистичких проблема Милка Ивић се успешно бавила и историјом српске лексике, првенствено еволуцијом семантичког садржаја појединих лексема и лексичко-семантичких група у периоду од Вука до данас. О ангажовању у овој области говоре радови Даринке Гортан-Премк „Историја речи“ (219–231) и Рајне Драгићевић „Лексичка семантика“ (233–253) у овој књизи. Прва ауторка своју анализу заснива осврћући се на конкретне примере лексема које је проф. Ивић истраживала, нпр. о речима којима се именују боје (*бела винова лоза, бели босиљак, зелен коњ, џас зељов, џлава девојка, рујно вино, румено лице* и сл.), док друга посматра истраживања из ове области са теоријско-методолошког аспекта.

Софија Милорадовић свој допринос књизи даје приказујући свеобухватни истраживачки рад Милке Ивић у светлу научне критике, у чланку под насловом „У научној критици“ (255–282). Ауторка наводи сва значајна еминентна имена домаће и светске лингвистике која су на неки начин проговорили о раду и делу уваженог научника.

Како на почетку књиге, тако и на крају стоји чланак Милорада Радовановића „Ивићеве“³ (283–293) као заокружена целина, у којем нас аутор обавештава о великом напору Милоша Јефтића да разговоре са Ивићевима забележи као живу реч, а затим да електронски запис преточи у текст. Наглашава да су Ивићеве од краја четрдесетих и почетком педесетих година двадесетог века на лингвистичкој сцени, да су много урадили за српски језик и науку уопште, па стога многи говоре и о „школи Ивићевих“, као и о правим представницима тзв. београдског стила.

На крају овог зборника (295–345) Милена Марковић даје исцрпан библиографски увид у научни опус Милке Ивић у периоду од 1949/1950. до краја 2007. године. Радови су подељени у две целине: 1. Посебна издања (Лингвистичке студије и огледи; Лингвистички приручник – *Правици у лингвистици*; Антологија; Књига разговора) и 2. Прилози у часописима и зборницима.

³ Ово је ауторизована верзија излагања приликом промовисања књиге *Ивићеве* на Катедри Магиче српске у Новом Саду, 31. марта 2000. године.

На основу представљених радова и богате библиографије академика Милке Ивић увиђамо колики је значај ове књиге. Она осветљава првенствено једног великог научника, али и Милку Ивић као професора, колегу, жену. Такође, књига представља и израз искрене захвалности професорки Ивић на свему што је до сада учинила за српски језик и науку уопште. Као што је наглашено, њени радови су корисни за науку о језику и за српску лингвистику, па се надамо да ће нам подарити још таквих прилога и чланака у блиској будућности.

Драгана Насићановић